

CERTIFIERAD
FN-SKOLA

FN-förbundet
UNA SWEDEN

LEAVE NO ONE BEHIND

Aktion FN för en bättre värld

läromaterial våren 2024

Innehåll

AKTION FN	3
Filmvisning och diskussion – Into the storm	4
Diskussionsuppgift – Hur inkluderande är vi?	7
Reflektionsaktivitet – Identitet i kvadrat.....	12
Samtalsövning – Flicka och globala målen	12
Privilegiumpromenaden – Simulering med rollkort	12
Powerpoint: Leave No One Behind	16
Fördjupningsmaterial.....	17

AKTION FN för en bättre värld – lärarmaterial på portalen för FN-skolor

www.fn.se/portalen lösenord: *albanien*

- AKTION FN för en bättre värld – lärarmaterial (detta häfte).
- PowerPoint
- Film med lärarhandledning

AKTION FN

Aktion FN ska ge kunskap och engagemang för globala frågor. Inför två internationella FN-dagar under läsåret 2023–24 skickas Aktion FN-paket till lärare och elever på FN-skolor. Lärarna får bland annat färdiga lektioner med en rad tips på övningar och material. Eleverna får redskap för att genomföra en aktion för en global fråga. Aktion FN erbjuder på så vis alla FN-skolor att agera gemensamt för en bättre värld. Välkommen att vara med!

Aktion FN läsåret 2023/24

Aktion FN för en bättre värld – hösten 2023

skickas ut vecka 40

Aktion FN för en bättre värld – våren 2024

skickas ut vecka 6

Aktion FN för en bättre värld VT-24

Vårens tema 2024 för Aktion FN är mångfald och inkludering. Vi har alla en viktig roll att spela för att ingen människa ska lämnas utanför och behandlas lika oavsett bakgrund. Eleverna får från oss olika aktivitetstips och verktyg för att tillsammans stå upp för mångfald och inkludering på skolan.

Här får du som lärare på en FN-skola tips på hur mångfald och inkludering tillsammans med globala frågor kan tas upp i undervisningen. Du hittar nedan klassrumsövningar, filmtips med diskussionsfrågor, en PowerPoint-presentation med talarmanus och tips på fördjupningsuppgifter och fördjupningsmaterial.

Frågor? Kontakta skolenheten via: <https://fn.se/om-oss/organisation/kanslipersonal/>

10 Fakta om Leave No One Behind

Klicka på direktlänken för att komma till faktabladet om Leave No One Behind

<https://fn.se/wp-content/uploads/2024/01/10-fakta-om-Leave-No-One-Behind.pdf>

Exempel på dagar att uppmärksamma våren 2024!

1 mars: Internationella dagen mot diskriminering

8 mars: Internationella kvinnodagen

21 mars: Internationella dagen för avskaffandet av rasdiskriminering

AKTION FN för en bättre värld

Filmvisning och diskussion – Into the storm

Syfte: Syftet med uppgiften är att reflektera över social och ekonomisk hållbarhet på såväl nationell som global nivå.

Tid: Filmen är 83 minuter lång + 30 minuter för diskussion. Vid tidsbrist, låt eleverna se filmen i förväg.

Koppling till kursplaner i Lgy22:

- Samhällskunskap 1a1 och 1b
- Samhällskunskap 2
- Internationella relationer
- Svenska 1
- Sociologi
- Hållbart samhällsbyggande

Bild: Smorgasbordpicturehouse

Koppling till de globala målen:

Material

- Into the storm (83 min) finns tillgänglig på www.screeningroom.se/fn. Ange lösenord *albanien* för att få tillgång till filmen.
- Diskussionsfrågorna nedan är separata från Screeningrooms filmhandledning som innehåller ytterligare information om filmen och fler diskussionsfrågor. Du hittar filmhandledningen i sin helhet på samma plats som filmen.

Om filmen

Efter att ha hittat en trasig surfbräda på sin lokala strand satsar Jhonny Guerrero, en tonåring från en av Perus tuffaste barrios, allt på att bli en professionell surfare. Med sin pappa i fängelse för väpnat rån och en mamma som kämpar för att ordna mat och kläder åt den yngre brodern, är havet Jhonny's tillflykt. När han upptäcks av Perus mest framgångsrika surfare, Sofia

Mulanovich, tas han under hennes vingar och ges en unik chans att lyckas. Men pressen påverkar honom enormt, allt äventyras och olika känslor och lojaliteter sköljer över honom – barrion och havet sliter honom i stycken och livsavgörande beslut måste fattas.

Instruktioner: Se filmen tillsammans, alternativt individuellt, som förberedelse till lektionen. Låt eleverna ha framme följande frågor för att anteckna under filmens gång. Avsluta med att fånga upp några frågor i en gemensam diskussion.

Diskussionsfrågor

1. Vad tycker du filmen handlar om? Vad berörde dig mest?
2. På vilka olika sätt porträtteras *utanförskap* och *inkludering* i filmen? Vad kan Jhonnys respektive hans kusins historia lära oss om att växa upp i ett segregerat samhälle?
3. Hur kan Jhonnys historia vara relevant för oss i Sverige - finns det likheter med samhällsproblem vi ser i Sverige idag?
4. Hur kan vi förebygga och arbeta mot utanförskap? Resonera både på individ, skol- och samhällsnivå!

Fördjupningsuppgift - Leave No One Behind

Introduktion:

Leave No One Behind är en central princip för Agenda 2030. Principen belyser vikten av att verka för ett samhälle där ingen lämnas utanför i utvecklingen. Det betyder att inget av de globala målen kan anses vara uppfyllt om det inte är uppfyllt för alla.

Peru har en av Sydamerikas snabbast växande ekonomier. Allt färre lever i fattigdom, allt fler får tillgång till hälso- och sjukvård och utbildningsväsendet stärks. Men inte i hela landet och inte för alla. Det finns stora ojämlikheter i landet och Jhonny känner de allt för väl. De socioekonomiska klyftorna har satt prägel på landets befolkning.

Diskutera i helklass:

Jhonny beskriver hur hans mamma behandlades väl när hon hade pengar men illa nu när hon är fattig. "Det är så människor är" säger han. Perus enorma klassklyftor gör att det är näst intill omöjligt för familjen att ta sig ur sin ekonomiska situation.

Hur påverkar familjens ekonomiska situation deras utanförskap i samhället?

Reflektera kring ekonomiskt utanförskap, på vilka olika sätt påverkas familjer som Jhonnys av klassklyftor?

Sverige är ett av de OECD länder där den ekonomiska ojämlikheten ökat mest de senaste decennierna. På hjälporganisationen Oxfams årliga rapport för ekonomiska klyftor år 2022 rasade Sverige från en tiondeplats till en tjugondeplats på organisationens globala index.

*Vad tror du behöver förändras för att denna trend ska vända?
Vad kan konsekvenserna bli om vi inte vänder utvecklingen?
Vad kan vi som individer göra för att ta ansvar för en ekonomisk och social hållbar utveckling?*

Mål 17 i de globala målen handlar om genomförande och globalt partnerskap. Målet innebär att alla världens länder måste uppnå ett partnerskap för att tillsammans stärka arbetet för hållbar utveckling. Kopplar vi det till FN:s princip "Leave No One Behind" innebär det att rikare länder, som Sverige, har ansvar att stödja länder som Peru att uppnå de globala målen.

*Hur kan Sverige konkret bidra till en global hållbar utveckling?
Vad kan man göra som enskild person för en mer jämlik värld?*

AKTION FN för en bättre värld

Diskussionsuppgift – Hur inkluderande är vi?

Syfte: Syftet med uppgiften är att gemensamt reflektera över utanförskap och inkludering i Sverige i förhållande till de globala målen.

Tid: 30 till 60 minuter beroende på hur många mål som diskuteras i varje grupp.

Koppling till kursplaner i Lgy22:

- Samhällskunskap 1a1 och 1b
- Samhällskunskap 2
- Svenska 1 och svenska som andraspråk 1
- Sociologi
- Hållbart samhällsbyggande
- Humanistisk och samhällsvetenskaplig specialisering

Koppling till de globala målen:

Introduktion: Sverige presenteras ofta som ett land vilket kommit långt i utvecklingen och ligger i framkant när det kommer till de globala målen. Detta stämmer såklart i stor utsträckning, men frågan är om alla medborgare får ta lika stor del av landets utveckling. För att förverkliga principen *Leave No One Behind* behöver alla länder identifiera vilka medborgare som riskerar att lämnas utanför och varför. I den här övningen får ni utifrån tre olika mål diskutera vilka grupper i Sverige som ni tror riskerar att lämnas utanför och vad vi kan göra åt det.

Förberedelser: Skriv ut och klipp ut frågorna och faktarutorna för sig.

Instruktioner: Dela in eleverna i mindre grupper om tre till fyra personer. Låt varje grupp få välja ett av de tre givna målen ovan som de vill börja diskutera. Tilldela varje grupp den utklippta faktarutan samt frågorna som tillhör de mål de valt. Lägg faktarutan upp och ner på bordet. Diskutera vilka utmaningar som finns i Sverige kring det givna globala målet i förhållande till *Leave No One Behind* principen. Låt eleverna använda frågorna som stöd. Efter ca 5–10 minuter kan eleverna vända på faktarutan och använda den som stöd för fortsatt diskussion. Avrunda med att lyfta reflektioner från grupperna i helklass.

MÅL 1 – Ingen fattigdom

Frågor

Var tror ni gränsen går för fattigdom i Sverige?

Vilka grupper tror ni löper större risk för fattigdom i Sverige? Varför då?

Vilka åtgärder tror ni behövs för att ingen ska riskera fattigdom i Sverige?

FAKTARUTA

Fattigdom är ett komplext begrepp. I ett rikt land som Sverige används begreppet ofta för att beskriva en levnadsstandard som ligger relativt långt under genomsnittet. Sverige har kritiserats av Agenda 2030-delegationen eftersom vi inte har en officiell nationell definition av fattigdom. Detta försvårar möjligheten att identifiera vilka som lever i fattigdom vilket i sin tur försvårar möjligheten att uppnå Mål 1.

När fattigdom mäts i Sverige används i stället EU:s definition av begreppet. Ofta används begreppet relativ fattigdom som visar hur många i ett hushåll som lever med en inkomst efter skatt som underskrider 60% av landets medianinkomst. Enligt Statistikmyndigheten SCB lever idag 15% av Sveriges befolkning i relativ fattigdom.

De grupper som löper större risk för fattigdom i Sverige är utrikes födda, arbetslösa, personer med funktionsnedsättning och ensamstående kvinnor med barn. Detta grundar sig exempelvis i socialt utanförskap och diskriminering.

1,4% av Sveriges befolkning lever enligt EU:s definition i *allvarlig* materiell fattigdom. Detta är ca 150 000 personer. Det finns nio uppsatta poster för vad fattigdom innebär enligt EU:s anvisningar. En person som uppfyller minst fyra av dessa befinner sig i allvarlig materiell fattigdom.* Statistiken på fattigdom i Sverige har fått hård kritik från exempelvis Sveriges stadsmissioner som menar att många lämnas utanför statistiken helt och hållet. Detta innebär exempelvis asylsökande och papperslösa personer som inte finns med i den officiella statistiken men som många befinner sig i allvarlig materiell fattigdom.

Källor: UNICEF, Svenska FN-förbundet, Sveriges Stadsmissioner

* Läs mer om hur allvarlig materiell fattigdom definieras här: [Sverige har lägre materiell fattigdom än de flesta andra länder i Europa \(scb.se\)](https://www.scb.se/om-scb/nyheter/2018/sverige-har-laggre-materiell-fattigdom-an-de-flesta-andra-lander-i-europa)

MÅL 3 – God hälsa och välbefinnande

Frågor

Vad innebär god hälsa och välbefinnande för dig?

Har alla i Sverige tillgång till vård på samma villkor?

Finns det grupper som löper större risk för en försämrad hälsa? Resonera utifrån psykiskt och fysiskt välmående.

Vilka förändringar tror ni bör ske för att dessa grupper ska få förbättrade förutsättningar till god hälsa?

FAKTARUTA

Enligt folkhälsomyndigheten är den psykiska hälsan ojämnt fördelad utifrån diskrimineringsgrunderna kön, födelseland, funktionshinder och sexuell läggning.

HBTQ-personer löper exempelvis större risk för psykisk ohälsa till följd av utsatthet för kränkande behandling och fysiskt våld. Rapporter visar också på att personer med funktionsnedsättningar oftare lider av psykiska besvär, framför allt bland unga. Detta kan vara ett resultat av både kränkningar och en känsla av utanförskap. Även skolbarn och vuxna under 30 har det svårare än andra och uttrycker oftare att de känner sig stressade.

Inom de flesta områden för psykisk ohälsa rapporteras kvinnor lida av det i större utsträckning än män. Trots detta är 70% av de som dör i suicid varje år män. Anledningar till detta kan tänkas vara att män inte söker vård för sin psykiska hälsa i samma utsträckning som kvinnor och att de som väl söker vård oftare blir misstrodda. Detta tros bland annat bero på könsnormer för män där det anses mer skamfullt att må dåligt och uttrycka känslor. Folkhälsomyndigheten betonar vikten av ett mer inkluderande samhälle eftersom otrygghet och kränkningar är betydande faktorer när det kommer till den psykiska hälsan.

För den fysiska hälsan visar forskning på att det finns ett samband mellan sämre hälsa och ekonomiskt utanförskap. En person med goda ekonomiska förutsättningar har i allmänhet gynnsammare levnadsvillkor vilket leder till ett hälsosammare liv.

Källor: Folkhälsomyndigheten, Riksförbundet för social och mental hälsa, Riksdagen

MÅL 5 - Jämställdhet

Frågor

Ge exempel på områden där vi fortfarande inte är jämställda i Sverige!

Finns det risk för könsdiskriminering i skolan?

Diskriminering sker på fler grunder än könstillhörighet, hur påverkas man om man är kvinna men också tillhör ytterligare en grupp/grupper som utsätts för diskriminering i Sverige?

Vilka kvinnor kan ha ytterligare utmaningar för att bli jämställda?

FAKTARUTA

Kvinnor får ännu inte samma lön för samma arbete som män. Statistiken visar på att arbetsgivare procentuellt sett ger män högre lön än kvinnor för samma utförda arbete. När faktorer som utbildning, ålder, yrke och sektor tas till hänsyn är lönegapet mellan kvinnor och män 4,7%. Kvinnors löner är i genomsnitt 90% av männens i Sverige.

Mäns våld mot kvinnor är ett av de tydligaste uttrycken för bristande jämlikhet. Exempelvis var 64% av brotten av våld i nära relation år 2022 anmälda av kvinnor och hela 94% av alla våldtäkter. I den absoluta majoriteten av fallen är förövaren en man.

Fler män sitter på makten desto högre upp i samhällshierarkin man kommer. En ojämn könsfördelning på beslutsfattande positioner innebär att kvinnor inte har lika stor makt att påverka beslutsfattandet.

I diskussioner kring jämställdhet är det viktigt att ha ett intersektionellt perspektiv. Intersektionalitet innebär att olika diskrimineringsgrunder påverkar varandra. Vi vet att kvinnor och män ännu inte är jämställda i Sverige, men det finns vissa grupper kvinnor som riskerar utstå diskriminering på ytterligare diskrimineringsgrunder. Dessa kan vara exempelvis etnicitet, religiös tillhörighet, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Detta innebär exempelvis att en vit medelklasskvinna inte riskerar diskriminering på samma sätt som en svart kvinna eller en kvinna med funktionsnedsättning. Tillhör en person flera av dessa grupper ökar utsattheten för diskriminering ytterligare. För att jämställdhet mellan könen ska uppnås måste därför dessa aspekter tas till hänsyn så att alla kvinnor inkluderas i jämställdhetsarbetet.

Källor: Jämställdhetsmyndigheten, ekonomifakta.se

Fördjupningsuppgift – Globala målen-hjulet

Instruktioner: Använd Globala målen-hjulet ni fått i aktionspaketet. Snurra på hjulet och diskutera sedan samma dilemma som ovan men anpassat till det mål ni hamnar på.

Läs om hur Sverige ligger till i de globala målen på www.globalamalen.se/om-globala-malen/

AKTION FN för en bättre värld

Reflektionsaktivitet – Identitet i kvadrat

Syfte: Syftet med uppgiften är att reflektera över identiteter och upptäcka samhörighet i olika grupper.

Tid: 30 minuter

Koppling till kursplaner i Lgy22:

- Samhällskunskap 1a1 och 1b
- Historia 1

Introduktion: Denna övning uppmuntrar deltagarna att samtala om vad eller vem som definierar varje människas identitet samtidigt som deltagarna får möjlighet att upptäcka nya samhörigheter.

Förberedelse: Möblera rummet så att eleverna kan röra sig fritt på en större yta.

Instruktioner:

1. Be eleverna ställa sig i olika hörn av klassrummet baserat på när de är födda på året; vinter, vår, sommar och höst.
2. Läs ett alternativ ur listan nedan i taget och be de som känner igen sig i påståendet flytta på sig för att bilda en ny grupp i rummet. (Lägg gärna till eller byt ut alternativen.)

Jag

- åker gärna skidor
- har bott i minst två länder
- är vegan
- vill flytta till en annan stad efter gymnasiet
- spelar ofta in egna tiktoks
- tränar minst 3 dagar i veckan
- är feminist
- ska snart göra en längre resa
- drömmer om att skärmflyga eller hoppa fallskärm
- fascinerar av matematik
- kan konversera på tre olika språk
- diskuterar gärna politik
- vet inte än vad jag vill göra efter studentexamen

Samtala om:

- Upptäckte du något nytt hos någon?
- Vad handlade övningen om?
- Vad och vem bestämmer en människas identitet?
- Hur viktigt är det att din egen självbild stämmer väl överens med hur andra upplever dig?
- Finns någon övre gräns för hur många identiteter en människa kan ha?
- Hur kan övningen kopplas till inkludering och mångfald?

Avsluta med:

Se filmen All that we share (3 min) av danska TV2: www.youtube.com/watch?v=jD8tjhVO1Tc

AKTION FN för en bättre värld

Samtalsövning – Flicka och globala målen

Syfte: Syftet med uppgiften är att reflektera över hur flickors rättigheter hänger samman med de globala målen och därmed påverkar hela samhällets utveckling.

Tid: 30 minuter

Koppling till kursplaner i Lgy22:

- Samhällskunskap 1a1 och 1b
- Samhällskunskap 2
- Svenska 1 och Svenska som andraspråk 1
- Sociologi
- Hållbart samhällsbyggande
- Humanistisk och samhällsvetenskaplig specialisering

Koppling till de globala målen:

Introduktion: Använd de färdiga diskussionskortet som stöd för samtal om vikten av att stärka flickors rättigheter. Övningen visar även hur stärkta rättigheter för flickor bidrar till att de globala målen uppnås. De globala mål som särskilt tas upp i övningen är mål 1, 3, 4 och 5.

Tips på hur övningen kan användas:

- Som introduktion till de globala målen
- För att utforska vad ni vet om världen
- För att prata om mänskliga rättigheter
- För att väcka engagemang
- Som tipspromenad

Instruktioner och färdiga samtalskort:

<https://fn.se/wp-content/uploads/2019/02/Diskussionskort-Flicka-print-1.pdf>

Mer material från projekt FLICKA:

<https://fn.se/material/material-projekt-flicka/>

AKTION FN för en bättre värld

Privilegiumpromenaden – Simulering med rollkort

Syfte: Syftet med uppgiften är att diskutera ämnen som makt, jämställdhet och olika fattigdomsperspektiv i allmänhet, och flickors rättigheter i synnerhet.

Tid: 40 till 60 minuter (viktigt att hinna reflektera i grupp efter privilegiumpromenaden)

Koppling till kursplaner i Lgy22:

- Samhällskunskap 1a1 och 1b
- Samhällskunskap 2
- Svenska 1 och Svenska som andraspråk 1
- Sociologi
- Hållbart samhällsbyggande
- Humanistisk och samhällsvetenskaplig specialisering

Introduktion: Genom ett intersektionellt perspektiv ger övningen insikter om att det finns olika faktorer som avgör hur mycket makt vi har att påverka vårt eget liv och vår egen framtid. Övningen belyser särskilt hur kön påverkar personers egenmakt, privilegier och utsatthet för våld och diskriminering. Övningen utgår från verkliga exempel från Etiopien, där Svenska FN-förbundet samarbetar med FN:s befolkningsfond UNFPA i ett projekt som motverkar kvinnlig könsstympning och barnnäktenskap.

Instruktioner och roller att kopiera:

<https://fn.se/wp-content/uploads/2020/02/Flicka-pedagogiska-ovningar.pdf>

Mer material från projekt Flicka:

<https://fn.se/material/material-projekt-flicka/>

AKTION FN för en bättre värld

Powerpoint: Leave No One Behind

Syfte: Introduktion till Leave No One Behind-principen och hur den hänger ihop med de globala målen.

Tid: 20 till 30 minuter.

Koppling till kursplaner i Lgy22:

- Samhällskunskap 1a1 och 1b
- Samhällskunskap 2
- Internationella relationer
- Humanistisk och samhällsvetenskaplig specialisering

Material

PowerPoint med diskussionsfrågor och talarmanus finns på portalen för FN-skolor www.fn.se/portalen, lösenord: *albanien*. För talarmanus se anteckningar under varje bild.

AKTION FN för en bättre värld

Fördjupningsmaterial

Digitala källor för fördjupning och fortbildning

- Globalis.se: <https://www.globalis.se/>
- Globalamålen.se [Globala målen – För hållbar utveckling \(globalamalen.se\)](http://globalamalen.se)
- FN:s utvecklingsprogram, UNDP: <http://www.globalamalen.se/om-globalamalen/>
- FN-förbundets hemsida: [Startsida - Svenska FN-förbundet](http://fn.se)
- FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna <https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>
- FN:s generalsekreterares årsrapport om FN:s arbete <https://www.un.org/en/annualreport>
- FN:s sida över vilka länder som anslutit sig till vilka konventioner. OHCHR Status of ratification interactive dashboard: <http://indicators.ohchr.org/>
- FN-förbundets arbete med Agenda 2030 och Globala målen <https://fn.se/vigor/utveckling-och-fattigdomsbekampning/agenda-2030/>
- Folkhälsomyndigheten [Ojämlikheter i psykisk hälsa — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](http://folkhalsomyndigheten.se)
- Jämställdhetsmyndigheten: Intersektionalitet [Intersektionalitet | Jämställdhetsmyndigheten \(jamstalldhetsmyndigheten.se\)](http://jamstalldhetsmyndigheten.se)
- Sveriges Stadsmissioner: Fattighetsrapporten 2022 [Fattighetsrapporten 2022 - Sveriges stadsmissioner](http://stadsmisioner.se)
- UNSDG: Principle two: Leave No One Behind [UNSDG | Leave No One Behind](http://unsdg.org)